

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шарадіна Олександра Олександровича на тему: «Фінансово-правовий статус політичних партій», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 2 від 25 серпня 2022 року)

ВИТЯГ

з протоколу фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права Державного податкового університету № 16/1 від 26 березня 2026 року

Присутні:

директор навчально-наукового інституту права, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Топчій В., заступник директора з наукової роботи, кандидат юридичних наук, доцент Лаговська Н., завідувач кафедри фінансового та податкового права, кандидат юридичних наук, професор Глух М., професор кафедри фінансового та податкового права, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Білоус В., професор кафедри фінансового та податкового права, доктор юридичних наук, професор Мацелик Т. (науковий керівник), професор кафедри фінансового та податкового права, доктор наук з державного управління, професор Долгий О., професор кафедри фінансового та податкового права, доктор юридичних наук, професор Касьяненко Л., професор кафедри фінансового та податкового права, доктор юридичних наук, професор Новицька Н., професор кафедри фінансового та податкового права, доктор юридичних наук, професор Никитченко Н., професор кафедри фінансового та податкового права, доктор юридичних наук, доцент Чайка В., професор кафедри фінансового та податкового права, кандидат економічних наук, доцент Цимбалюк А., доцент кафедри фінансового та податкового права, кандидат юридичних наук, доцент Гарбінська-Руденко А., доцент кафедри фінансового та податкового права, кандидат юридичних наук, доцент Мельник О., доцент кафедри фінансового та податкового права, кандидат юридичних наук, доцент Боднарчук О., доцент кафедри фінансового та податкового права, кандидат юридичних наук, доцент Минюк О., доцент кафедри фінансового та податкового права, кандидат економічних наук, доцент Черняєва О., старший викладач кафедри фінансового та податкового права Дерлюк В., завідувач кафедри теорії та історії держави і права, кандидат юридичних наук Бак В., завідувач кафедри кримінального права та процесу, доктор юридичних наук, доцент Максименцев М., завідувач кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу, кандидат юридичних наук, доцент Чернецька О., завідувач кафедри цивільного права та процесу, кандидат юридичних наук, професор Білянська Н., завідувач кафедри правничої лінгвістики, доктор юридичних наук, професора Миколасць В., доктор юридичних наук, доцент Бодунова О. (гарант ОНП).

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта навчально-наукового інституту права Державного податкового університету Шарандіна Олександра Олександровича на тему «Фінансово-правовий статус політичних партій», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету (протокол № 2 від 25 серпня 2022 року).

Слухали:

Доповідь здобувача Шарандіна О.О. на тему «Фінансово-правовий статус політичних партій».

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлив стан її розробки, визначив зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, мету та задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрив наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, навів дані про апробацію результатів дисертації та кількість публікацій, а також окреслив структуру дисертації.

Зокрема, автор пояснив, що дисертаційне дослідження складається з 3-х розділів, а саме: Розділ I. Теоретико-методологічні основи дослідження фінансово-правового статусу політичних партій. Розділ II. Зміст фінансово-правового статусу політичних партій. Розділ III. Шляхи удосконалення фінансово-правового статусу політичних партій.

Здобувач наголосив, що політичні партії є ключовими суб'єктами демократичної системи, адже саме вони формують політичну волю громадян, беруть участь у виборах та впливають на державну політику. Водночас їхня діяльність неможлива без належного фінансового забезпечення. Тому питання фінансово-правового статусу партій набуває особливої актуальності, адже від прозорості та законності фінансування залежить рівень довіри суспільства до політичних інститутів.

В умовах сучасних демократичних трансформацій Україна стикається з проблемами корупції, непрозорого фінансування виборчих кампаній та впливу олігархічних груп на політичні процеси. Це створює ризики для легітимності партійної системи та підриває принципи рівності політичної конкуренції. Дослідження фінансово-правового статусу партій дозволяє виявити прогалини у законодавстві та запропонувати механізми їх усунення.

Автор зазначив, що актуальність теми також визначається необхідністю забезпечення балансу між свободою політичної діяльності та обмеженням незаконних джерел фінансування. Відсутність ефективних механізмів контролю може призвести до зловживань, що загрожують демократичному розвитку держави. Тому дослідження фінансово-правового статусу партій має не лише теоретичне, а й практичне значення для вдосконалення правової системи України.

Мета дослідження полягає у комплексному теоретико-правовому та практичному аналізі фінансово-правового статусу політичних партій в Україні, виявленні проблемних аспектів чинного законодавства та практики його застосування, а також у розробці науково обґрунтованих пропозицій щодо

вдосконалення правового регулювання фінансування політичних партій з метою забезпечення прозорості, законності та демократичності політичного процесу.

Об'єкт дослідження становлять суспільні відносини, що виникають у процесі формування, фінансування та правового регулювання діяльності політичних партій, а також у сфері забезпечення прозорості, законності та підзвітності їх фінансової діяльності в демократичному суспільстві.

Предмет дослідження – фінансово-правовий статус політичних партій.

Політичні партії розглядаються як фундаментальний та невід'ємний інститут сучасної демократичної правової держави. Виконуючи критично важливу функцію посередника між громадянським суспільством та державними органами влади, партії забезпечують стабільність політичної системи. Їхній правовий статус в Україні базується на спеціалізованому законодавстві, яке не лише визначає межі їхнього створення та діяльності, а й закладає основи для виконання партіями їхніх обов'язків у межах політичного процесу.

Автор доповів, що здійснивши дослідження фінансово-правового статусу політичних партій нами науково обґрунтовано та запропоновано до включення у профільне законодавство систему принципів (законності, рівноправності, прозорості та незалежності), що створюють правовий фундамент для прозорого обігу партійних коштів. Окремий акцент зроблено на принципах прозорості та незалежності, які є ключовими для демократичного розвитку. Прозорість вимагає відкритості всіх процедур використання коштів перед державою та громадянами через механізми фінансової звітності. Водночас незалежність партій від спонсорів та донорів розглядається як запорука того, що політична сила керуватиметься суспільними інтересами, а не приватними замовленнями фінансово-промислових груп. Для реалізації цих ідей запропоновано закріпити дані принципи у профільному Законі України.

Доповідач повідомив присутніх, що у роботі обґрунтовано необхідність радикального перегляду системи санкцій за фінансові порушення. Чинні розміри штрафів є непропорційними до обсягів тіньових коштів, що робить порушення законодавства «вигідним». Запропоновано встановити штрафи у розмірі 100% від суми незаконного внеску та підвищити стягнення за порушення звітності до 1500 неоподатковуваних мінімумів. Такі кроки, разом із посиленням кримінальної відповідальності, мають на меті відновити превентивну функцію закону та зміцнити довіру суспільства до інституту виборів.

Для вдосконалення правового поля запропоновано внести зміни до Закону України «Про політичні партії в Україні», доповнивши його статтею 14-1. Ця стаття повинна чітко розмежовувати права партій, такі як отримання бюджетного фінансування та володіння майном, і їхні обов'язки. До останніх віднесено забезпечення повної фінансової прозорості, дотримання обмежень щодо іноземного та анонімного донорства, ведення суворого обліку витрат та проходження незалежного аудиту, що дозволить створити дієву систему підзвітності.

У контексті вдосконалення системи фінансового контролю за діяльністю політичних партій в Україні особливого значення набуває імплементація європейських принципів прозорості та підзвітності. Врахування практик Ради Європи, Європейського Союзу та рекомендацій міжнародних організацій (GRECO, ОБСЄ, Венеціанської комісії) дозволяє сформулювати комплексний підхід,

який поєднує законодавчі зміни, інституційне посилення контролюючих органів, залучення громадянського суспільства та запровадження сучасних технологічних рішень. Такий підхід спрямований на створення ефективної моделі фінансового моніторингу партій, що забезпечить прозорість використання коштів, зменшить ризики політичної корупції та сприятиме формуванню довіри громадян до демократичних процесів.

По завершенню доповіді аспіранту присутніми були поставлені такі **запитання:**

Мельник О.: Які ключові кроки необхідно здійснити для вдосконалення системи фінансового контролю за діяльністю політичних партій в Україні відповідно до європейських стандартів прозорості та підзвітності?

Відповідь: Дякую за запитання. Після проведеного мною дисертаційного дослідження я переконаний, що для вдосконалення системи фінансового контролю за діяльністю політичних партій в Україні слід реалізувати комплексний підхід, що включає:

1. Законодавчі зміни – внесення поправок до Закону «Про політичні партії в Україні» із закріпленням ролі громадських організацій у фінансовому моніторингу (право доступу до звітності, подання аналітичних висновків, обов'язок державних органів реагувати).

2. Інституційне посилення – розширення співпраці між НАЗК та громадським сектором через спільні робочі групи, навчальні програми та обмін даними; внесення змін до Закону «Про запобігання корупції» для визначення ролі НАЗК у взаємодії з громадськими аудиторами.

3. Стандартизація аудиту – запровадження єдиної методики громадського аудиту фінансових звітів партій на основі рекомендацій GRECO, ОБСЄ/БДПІЛ та Transparency International; створення електронної платформи для відкритого доступу до звітів і первинних документів.

4. Фінансова підтримка громадського сектору – забезпечення державного фінансування або грантової підтримки проєктів громадського моніторингу для сталості та системності їхньої діяльності.

Білоус В. У чому полягає значення створення незалежного органу контролю за фінансуванням політичних партій в Україні?

Відповідь: Дякую за запитання. Вважаю, що створення незалежного органу контролю при Центральній виборчій комісії має ключове значення для забезпечення прозорості та доброчесності політичного процесу. Такий орган: отримує виключні повноваження у сфері фінансового моніторингу партій; гарантує незалежність від політичного впливу та бізнес-груп; забезпечує обов'язковий аудит і відкритість фінансової звітності; сприяє зниженню ризиків корупції та формуванню довіри громадян до демократичних інститутів.

Гарбінська-Руденко А.: Які основні ознаки політичних партій відрізняють їх від інших громадських об'єднань та визначають їхнє місце в системі громадянського суспільства України?

Відповідь: Дякую за запитання. Політичні партії мають низку ознак, що відрізняють їх від інших громадських організацій:

Наявність програми та ідеології – чітко сформульовані політичні цілі та цінності.

Спрямованість на здобуття та реалізацію влади – участь у виборах і формуванні органів державної влади.

Організаційна структура – внутрішньопартійна система управління та розподілу функцій.

Членство – офіційне залучення громадян до партії.

Участь у виборах – висування кандидатів, формування виборчих списків, вплив на політичний процес.

Саме ці ознаки визначають політичні партії як ключовий інститут демократичної правової держави, що виконує функцію посередника між суспільством та владою.

Головуюча: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації.

Слово надається науковому керівнику, доктору юридичних наук, професору Мацелик Т. яка зазначила, що підготовлена Шарандіним Олександром Олександровичем дисертаційна робота на тему: «Фінансово-правовий статус політичних партій» є цілісним науковим дослідженням, що ґрунтується на результатах комплексного теоретико-правового аналізу законодавчої бази та наукових напрацювань у сфері дослідження зазначеної проблематики.

Складений здобувачем план дослідження дав змогу охопити всі ключові аспекти обраної тематики, а також повно і змістовно їх висвітлити. Цьому сприяло чітке визначення мети та завдань дослідження, його об'єкта і предмета, а також застосування належного науково-методичного інструментарію.

Отримані в процесі дослідження результати певною мірою сприяють заповненню наявних прогалин у науковому висвітленні теоретичних і прикладних аспектів досліджуваної проблематики. У дисертації обґрунтовано авторські висновки та запропоновано низку нових теоретично-концептуальних положень і практично значущих рекомендацій.

Специфіка теми дослідження, а також сформульовані мета і завдання зумовили структуру дисертації, послідовність і логіку викладення матеріалу. Зміст роботи свідчить про комплексний характер проведеного дослідження, його повноту та завершеність.

Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

У цілому робота оцінюється позитивно. Відзначено, що дослідження виконано здобувачем самостійно, що свідчить про належний рівень його наукової підготовки. Науковий керівник у процесі підготовки дисертації здійснював наукове консультування, надавав окремі зауваження та рекомендації щодо окремих аспектів дослідження. Здобувач конструктивно реагував на висловлені зауваження, погоджуючись із частиною з них та аргументовано відстоюючи власну наукову позицію з окремих питань.

З огляду на викладене можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Шарандіна Олександра Олександровича на тему «Фінансово-правовий статус політичних партій» є самостійною, завершеною науковою працею, вирізняється актуальністю, науковою новизною та практичною

значущістю. Робота відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до прилюдного захисту.

Головуюча: Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається доповідачам:

Професору кафедри фінансового та податкового права, кандидату юридичних наук, професору Глух М., яка відзначила, що актуальність обраної Шарандіним Олександром Олександровичем теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і заперечень, адже на сьогодні немає достатньої бази монографічних досліджень, присвячених комплексному аналізу «Фінансово-правового статусу політичних партій».

У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. Водночас рецензент підкреслив, що виконане Шарандіним О.О. дослідження є актуальним і своєчасним, а положення та висновки, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані.

При дослідженні застосовано ряд методів, обраних автором з урахуванням специфіки поставленої мети, а також об'єкта і предмета дослідження.

У дисертації автор продемонстрував рівень своєї професійної зрілості та наукової кваліфікації. Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних і зарубіжних учених.

Дослідження фахово структуроване і відзначається цілісною логічною побудовою. Розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою і показують послідовність аналізу досліджуваних юридичних явищ. При поділі розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності і взаємозв'язку. Мета і завдання, які визначені автором у вступі, знайшли відображення у змісті і тексті дослідження.

Таким чином, дисертація Шарандіна Олександра Олександровича є цілісним, самостійним, завершеним монографічним дослідженням важливої наукової і практичної проблеми, відповідає встановленим вимогам та профілю наукової спеціальності.

Доцент кафедри фінансового та податкового права, кандидат юридичних наук, доцент Гарбінська-Руденко А., яка зауважила, що здобувач у своїй дисертації досяг поставленої мети. Зокрема, ним сформульовано ряд положень, що мають важливе теоретичне та практичне значення. У роботі вдало використано зарубіжну наукову літературу. Матеріал викладається логічно та послідовно.

Отже, можна зробити висновок, що подане дисертаційне дослідження має закінчений вигляд. Його зміст має внутрішню логічну побудову. Дисертація Шарандіна Олександра Олександровича на тему «Фінансово-правовий статус політичних партій» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, у якому обґрунтовується низка наукових положень та висновків, що відзначаються новизною у теоретичному плані і є важливими для юридичної практики, а також

може бути рекомендовано для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій раді за спеціальністю 081 «Право».

Дисертантом опрацьовано досить значний масив літератури, який прямо чи опосередковано стосується теми дисертаційного дослідження, у тому числі безпосередньо проаналізовано документальні, нормативно-правові та статистичні джерела, а також сучасну наукову літературу. Це є свідченням високого рівня обізнаності здобувача у темі, яка ним досліджується, та відповідного рівня обґрунтованості зроблених ним висновків.

Дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, отримані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння автора обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал. Структурно вдалою видається побудова змісту дисертації. Переконливими варто назвати загальні висновки, якими показана ступінь вирішеності проблеми, що визначена у вступі до роботи. Автор дослідження має достатню кількість наукових статей у фахових виданнях та опублікованих тез виступів на конференціях. Дисертаційна робота виконана самостійно, має комплексний і завершений характер.

Загалом результати дисертаційного дослідження мають, безумовно, як теоретичне, так і практичне значення. Тому, дисертаційна робота Шарандіна Олександра Олександровича на тему: «Фінансово-правовий статус політичних партій» може бути рекомендована до захисту у разовій раді за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Новицька Н.Б., наголосила, що здобувач у своїй дисертаційній роботі успішно реалізував поставлені завдання та досягнув визначеної мети. Висновки й запропоновані положення відзначаються належним рівнем аргументованості та наукової обґрунтованості. Окремо підкреслено, що наукові праці здобувача опубліковані ним особисто у спеціалізованих науково-практичних виданнях категорії «Б», що підтверджують самостійність та вагомість його наукового доробку.

Доктор юридичних наук, професор Касьяненко Л.М., підкреслила, що дисертант опрацював значний обсяг джерел, які прямо чи опосередковано стосуються теми дослідження. У роботі детально розглянуто нормативно-правові акти, документальні матеріали, статистичні дані, а також сучасні наукові праці. Це свідчить про глибоку обізнаність здобувача у вибраній проблематиці та підтверджує належний рівень аргументованості зроблених ним висновків.

Доктор юридичних наук, доцент Чайка В.В. відзначила, що дисертаційне дослідження виконане на високому науковому рівні та вирізняється якістю й об'єктивністю отриманих результатів. Серед сильних сторін роботи варто підкреслити здатність автора аргументовано відстоювати власну позицію, вести наукову дискусію з іншими дослідниками, а також чітко, послідовно й системно викладати матеріал. Структура дисертації виглядає вдалою та логічною. Загальні висновки є переконливими, адже вони демонструють ступінь розв'язання проблеми, окресленої у вступі. Автор має достатній доробок у вигляді публікацій у фахових виданнях та тез конференцій. Дослідження виконане самостійно, має комплексний характер і є завершеним.

У цілому результати дисертації мають значну теоретичну та практичну цінність. Тому робота Шарандіна Олександра Олександровича на тему «Фінансово-правовий статус політичних партій» заслуговує на рекомендацію до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, доцент Бодунова О.М. акцентувала на актуальності і новизні роботи, підтримала доповідачів і запропонувала підтримати роботу Шарандіна Олександра Олександровича та рекомендувати до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

щодо дисертації Шарандіна Олександра Олександровича на тему: «Фінансово-правовий статус політичних партій»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Політичні партії є ключовими суб'єктами демократичної системи, адже саме вони формують політичну волю громадян, беруть участь у виборах та впливають на державну політику. Водночас їхня діяльність неможлива без належного фінансового забезпечення. Тому питання фінансово-правового статусу партій набуває особливої актуальності, адже від прозорості та законності фінансування залежить рівень довіри суспільства до політичних інститутів.

В умовах сучасних демократичних трансформацій Україна стикається з проблемами корупції, непрозорого фінансування виборчих кампаній та впливу олігархічних груп на політичні процеси. Це створює ризики для легітимності партійної системи та підриває принципи рівності політичної конкуренції. Дослідження фінансово-правового статусу партій дозволяє виявити прогалини у законодавстві та запропонувати механізми їх усунення.

Міжнародний досвід свідчить, що ефективне правове регулювання фінансування політичних партій є необхідною умовою для забезпечення демократичних стандартів. У країнах Європейського Союзу та США діють чіткі правила щодо державного фінансування, звітності та контролю за витратами партій. Вивчення цих практик та їх адаптація до українських реалій є важливим завданням науки фінансового права.

В Україні правове регулювання фінансування політичних партій перебуває на етапі становлення. Хоча законодавство передбачає державне фінансування та обов'язкову фінансову звітність, на практиці існують проблеми з контролем, прозорістю та відповідальністю за порушення. Це зумовлює потребу у комплексному дослідженні фінансово-правового статусу партій як інституту, що поєднує політичну та фінансову складові.

Актуальність теми також визначається необхідністю забезпечення балансу між свободою політичної діяльності та обмеженням незаконних джерел фінансування. Відсутність ефективних механізмів контролю може призвести до зловживань, що загрожують демократичному розвитку держави. Тому дослідження фінансово-правового статусу партій має не лише теоретичне, а й практичне значення для вдосконалення правової системи України.

Таким чином, тема дисертації «Фінансово-правовий статус політичних партій» є актуальною як з точки зору розвитку національного законодавства, так і з огляду на зарубіжний досвід. Її дослідження сприятиме формуванню прозорості та

справедливої системи правового регулювання фінансування політичних партій, що є запорукою стабільності демократичного процесу та підвищення довіри громадян до політичних інститутів.

Науково-теоретичною основою дисертаційного дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі адміністративного та фінансового права.

До переліку використаних джерел увійшли праці, як зарубіжних вчених Duverger M., Huntington S., Katz R., Mair P., Sartori G., так і українських науковців - Адашиса Л. І., Бабенка К. А. Висоцького В. М., Гаврилук І. О., Касьяненко Л. А., Ковбаса І. В., Корчака Я. О., Лешанич М., Литвиш Н. А., Мацелик Т. О., Стеценко В. А. Глух М. А., та інших. В роботі було проаналізовано дисертації Адашиса Л. І. «Політичні партії як суб'єкти виборчого процесу на виборах народних депутатів України», Гейда О. В. «Теоретико-правові основи організації та діяльності політичних партій в Україні», Джуган В. В. «Конституційно-правові засади фінансування політичних партій в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз», Дмитренко Г. В. «Організація і здійснення державного контролю в Україні (фінансово-економічні аспекти)», Кафарського В. І. «Конституційно-правове регулювання організації та діяльності політичних партій в Україні», Лешанич М. «Особливості інституціалізації політичних партій і партійної системи України в умовах демократичного транзиту», Піхоцького В. Ф. «Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики». Використано також законодавство України, міжнародні правові акти, зокрема документи Європейського Союзу, Ради Європи, матеріали судової практики та офіційні інформаційні ресурси центральних органів виконавчої влади.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертація виконана відповідно до Керівних принципів щодо фінансування політичних партій: CDL-INF (2001) 8: ухвалених Венеціанською Комісією на 46 пленарній сесії (Венеція, 9-10 березня 2001 року), Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р; Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1805-р.; Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки в частині контролю громадянського суспільства за діяльністю політичних партій, затвердженої Указом Президента України від 27.09.2021 № 487; Стратегії розвитку Державного податкового університету на 2022–2027 рр., затвердженої Вченою радою Державного податкового університету від 30 червня 2022 р., протокол № 11.

Тема затверджена вченою радою Державного податкового університету (протокол № 2 від 25 серпня 2022 року).

Мета дослідження полягає у комплексному теоретико-правовому та практичному аналізі фінансово-правового статусу політичних партій в Україні, виявленні проблемних аспектів чинного законодавства та практики його застосування, а також у розробці науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання фінансування політичних партій.

Досягнення поставленої мети забезпечено вирішенням таких завдань:

- розкрити поняття, сутність та основні ознаки політичних партій як суб'єктів права;

- проаналізувати історичний розвиток правового регулювання політичних партій в Україні;
- виокремити принципи фінансування політичних партій та їх роль у забезпеченні демократичних процесів;
- дослідити особливості нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні;
- визначити права та обов'язки політичних партій у фінансовій сфері.
- охарактеризувати види юридичної відповідальності політичних партій за порушення фінансового законодавства;
- оцінити ефективність державного нагляду та контролю за фінансовою діяльністю політичних партій;
- визначити роль громадських організацій як суб'єктів нагляду за фінансовою діяльністю політичних партій;
- провести порівняльно-правовий аналіз фінансово-правового статусу політичних партій в Україні та зарубіжних державах.

Об'єкт дослідження – становлять суспільні відносини, що виникають у процесі правового регулювання діяльності політичних партій.

Предмет дослідження – фінансово-правовий статус політичних партій.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є *системний підхід*, який у поєднанні із *загально-науковими та спеціальними* методами дав змогу здійснити комплексний аналіз фінансово-правового статусу політичних партій в Україні.

Методи *аналізу і синтезу* дозволили виокремити ознаки та узагальнити поняття фінансово-правового статусу (підрозділ 1.1.), застосувавши *історичний* метод було простежено етапи розвитку правового регулювання політичних партій в Україні (підрозділ 1.2.), застосувавши *системний* підхід було встановлено взаємозв'язок між політичними та правовими процесами, та розуміння ролі принципів у фінансово-правовому статусі політичних партій (розділ 1).

Системний, системно-структурний і структурно-функціональний методи покладено в основу обґрунтування шляхів вдосконалення механізму контролю за фінансовою діяльністю політичних партій (підрозділ 3.2.), Спеціальні методи, такі як *формально-юридичний* були застосовані для визначення поняття політичних партій у законодавстві (підрозділ 1.1.) для аналізу законодавчих актів (підрозділ 1.2., 2.1, 3.1,3.2). Застосування *порівняльно-правового та прогностичного* методів, а також методу *наукового моделювання* дали змогу зіставити регулювання фінансово-правового статусу політичних партій в Україні та зарубіжних країнах та сформувані обґрунтовані пропозиції щодо його вдосконалення (Розділ 3). *Формально-юридичний* метод дозволив вивчити, проаналізувати та розтлумачити зміст норм національного законодавства, що визначають види фінансової відповідальності політичних партій (підрозділ 2.3.).

Емпіричною базою дослідження фінансово-правового статусу політичних партій в Україні стали: чинне законодавство України, офіційні фінансові звіти партій, матеріали Центральної виборчої комісії та НАЗК, а також аналітичні дослідження парламентських і наукових інституцій, доповнені порівняльним аналізом практик країн ЄС та рекомендацій міжнародних організацій (GRECO, ОБСЄ, Венеціанської комісії).

Комплексне використання загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання дало змогу забезпечити належну обґрунтованість загальних висновків, сформованих за результатами дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному теоретичному обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні.

В результаті проведеного дослідження сформовано нові наукові положення, висновки та рекомендації, зокрема:

уперше:

- науково обґрунтовано систему принципів (законності, рівноправності, прозорості та незалежності), що створюють правовий фундамент для прозорого обігу партійних коштів та запропоновано до включення у профільне законодавство;

- розроблено структуру та зміст правової норми, яка дасть можливість чітко виокремити перелік прав та обов'язків політичних партій саме як суб'єктів фінансових правовідносин;

удосконалено:

- систему санкцій в механізмі юридичної відповідальності політичних партій, зокрема аргументовано необхідність переходу від фіксованих штрафів до пропорційних - у розмірі 100% від суми незаконного внеску, що забезпечує превентивну функцію фінансово-правових норм;

- пропозиція підвищення розміру штрафів за порушення порядку звітування до 1500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для забезпечення реального контролю з боку НАЗК;

- розуміння особливостей правового статусу політичних партій, зокрема закріплення статусу неприбуткової організації, права на матеріальні та фінансові ресурси, а також обмеження господарської діяльності;

дістало подальшого розвитку:

- наукові погляди щодо розуміння політичних партій не лише як політичних посередників, а й як специфічних суб'єктів, чий фінансовий стан безпосередньо впливає на національну єдність та стабільність держави в умовах війни;

- періодизація генезису правового регулювання політичних партій в Україні особливістю якої є не просто констатація етапів, а і аналіз їх причинно-наслідкових зв'язків, враховуючи ключові події, трансформації законодавства та політичні реалії, що дозволило краще зрозуміти еволюцію інституту партійного фінансування;

- обґрунтування необхідності імплементації європейських принципів прозорості та підзвітності у систему фінансового контролю за діяльністю політичних партій в Україні, що передбачає інтеграцію практик Ради Європи, СС та рекомендацій GRECO, ОБСЄ й Венеціанської комісії у національне законодавство та інституційні механізми, із залученням громадянського суспільства та сучасних технологічних рішень для створення ефективної моделі моніторингу, яка знижує ризики політичної корупції та підвищує довіру громадян до демократичних процесів;

- визначення партій як некомерційних організацій, з уточненням обмежень щодо їхньої господарської діяльності та права володіння майном;

- пропозиція щодо удосконалення системи контролю за фінансуванням політичних партій в Україні, яка має базуватися на поєднанні правових, інституційних та технологічних механізмів: створення незалежного органу контролю при ЦВК з автономними повноваженнями щодо перевірки звітів і застосування санкцій; законодавче закріплення лімітів на приватні внески, заборони іноземного фінансування та обов'язкового розкриття інформації про великих донорів; впровадження електронних платформ для подання й аналізу фінансових звітів з відкритим доступом для громадськості; запровадження комплексної системи санкцій та навчальних програм для партій; а також гармонізація українських норм із міжнародними стандартами GRECO, Венеціанської комісії, ОБСЄ та Ради Європи, що забезпечить прозорість, довіру громадян і розвиток конкурентної демократії.

Практичне значення отриманих результатів у:

- науково-дослідній сфері – для подальшого розвитку теоретичних положень щодо визначення фінансово-правового статусу політичних партій;
- правотворчій діяльності – для вдосконалення положень чинних нормативно-правових актів щодо формування ефективної системи правового регулювання фінансово-правового статусу політичних партій;
- сфері правозастосування – для розвитку тлумачення положень чинного законодавства, зокрема й під час здійснення правозастосовної діяльності суб'єктами протидії фінансовим правопорушенням політичних партій;
- сфері освітнього процесу – для підготовки та видання навчальної літератури (підручники, навчальні посібники) з дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право», інших навчально-методичних матеріалів.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, усі результати якої одержані безпосередньо здобувачем і знайшли відображення у наукових публікаціях.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження, висновки та рекомендації оприлюднено на 3 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: XI Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (м. Одеса, 24 жовтня 2024 р.), VII Міжнародна науково-практична конференція «Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки. Збалансування приватних прав та публічного інтересу в умовах воєнного стану» (Ірпінь, 3 квітня 2025р.), Ізраїльсько-європейський саміт громадського співробітництва «Державна політика у кризовий і посткризовий період» (Прага-Київ, 21-23 травня 2025р.).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в 6 наукових працях, серед яких 4 статті, опубліковані у наукових фахових виданнях України, та 2 тези наукових повідомлень на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з основної частини (вступу, трьох розділів, які містять у собі дев'ять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатка. Загальний обсяг дисертації становить 196 сторінок, з яких 165 сторінок - основного тексту. Список використаних джерел складається з 183 найменувань і займає 19 сторінок, додаток викладено на 2 сторінках.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАНА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Шарандін О.О. Порівняльно-правові аспекти визначення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні та закордонних державах (практика Польщі та Німеччини). Ірпінський юридичний часопис. № 4(17). 2024. С. 123-133. URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/302>
DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-4\(17\)-2024-123-133](https://doi.org/10.33244/2617-4154-4(17)-2024-123-133)
2. Шарандін О.О. Відповідальність політичних партій за фінансові правопорушення. Європейський правовий часопис. № 5. 2024. С. 99-105. URL: https://cms.legal-journal.e-u.edu.ua/uploads/5_15_00bd36f03f.pdf
DOI 36919/3041-1149(Print).5.2024.99-105
3. Шарандін О.О. Принципи фінансування політичних партій. Європейський правовий часопис. № 6,7. 2025. С. 100-108. https://cms.legal-journal.e-u.edu.ua/uploads/6_16_2b24430847.pdf
DOI: 0.36919/3041-1149(Print).6-7.2025.100-108
4. Шарандін О.О. Особливості нормативно - правового забезпечення фінансово - правового статусу політичних партій в Україні. Ірпінський юридичний часопис. № 1(118). 2025. (подано до друку).

Опубліковано тези доповідей:

1. Шарандін О.О. Адміністративно-правові механізми державного контролю фінансування політичних партій в Україні. Стан та перспективи розвитку адміністративного права України: матеріали XI Міжнародної науково-практичної онлайн- конференції, м. Одеса, 24 жовтня 2024 р. – Одеса : ОДУВС, 2024. – 194 с. С. 171-173. URL: https://drive.google.com/file/d/1JgifPiKNnRoEau6iO3FM0tsQ_K6Pt8gw/view?usp=drive_link
2. Шарандін О. О. Правове регулювання фінансового статусу політичних партій в Україні: детермінанти збалансування публічних та приватних інтересів. Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки. Збалансування приватних прав та публічного інтересу в умовах воєнного стану: збірник тез VII Міжнародної науково-практичної конференції, Ірпінь, 3 квітня 2025. – Ірпінь: Державний податковий університет, 2025. – 419 с.

Характеристика особистості здобувача. Шарандін Олександр Олександрович народився 22.10.1980 року у місті Корсунь-Шевченківський Черкаської області. Закінчив у 2002 році факультет права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» за спеціальністю «правознавство» та здобув професійну кваліфікацію «юрист». Одружений, має дитину.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Шарандіна Олександра Олександровича і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Шарандіна Олександра Олександровича на тему: «Фінансово-правовий статус політичних партій».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Шарандіна Олександра Олександровича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Шарандіна Олександра Олександровича на тему: «Фінансово-правовий статус політичних партій» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права:

«за» - 22; «проти» - немає; «утримались».

**Голова фахового семінару кафедр
навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету,
доктор юридичних наук, доцент,
гарант освітньо-наукової
програми «Право»**

Олесья БОДУНОВА